

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

گفتمان سازی رسانه‌های بیانیه گام دوم انقلاب

ترویج علم و پژوهش

پژوهش
تجربی
معاونت سیاسی
صدا و سیما

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: فریفته هدایتی

۳	مقدمه
۴	مهمترین محورهای بیانات مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان سازی ترویج علم
۴	مهمترین مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با محورهای بیانات مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان سازی ترویج علم:
۴	1. تولید علم و جهاد علمی
۵	2. چرخه ایده علمی تا فناوری و مصرف و باز خورد و باز تولید ایده
۵	3. توجه به موهبت‌های ناشی از علم
۶	4. پیگیری جدی نقشه جامع علمی کشور
۶	5. ایمان به توان بالای جوانان برای خط شکنی علمی
۷	6. تلاش حداکثری برای تحقق سیاست بنیادی پیشرفت علمی با شتاب بالا
۷	7. توجه به نقش دانشگاه‌ها در پیشرفت علمی کشور
۷	8. دنبال کردن الگوی پیشرفت ایرانی اسلامی
۸	9. تشکیل کرسی‌های آزاد اندیشی
۸	10. ارتباط صنعت و بخش‌های مدیریتی خصوصی و دولتی با دانشگاه
۸	11. لزوم تحقق اقتصاد دانش بنیان
۸	12. لزوم تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش
۹	13. لزوم تحول و ارتقای علوم انسانی
۹	14. لزوم توجه به جنبش نرم افزاری
۹	15. ایجاد دانشگاه اسلامی
۹	16. سرمایه گذاری بر روی نخبه پروری

مقدمه

بیانیه گام دوم انقلاب که در آستانه ورود به دهه پنجم انقلاب از سوی رهبر معظم انقلاب ابلاغ شد، در بخش سرفصل‌ها و توصیه‌های اساسی، اولین توصیه اساسی‌اش به محور علم و پژوهش اختصاص یافته است. این موضوع شاید از آن جهت است که علم و پژوهش نقش محوری برای سایر موضوعات دارد، و می‌توان امیدوار بود که با نهادینه شدن علم و پژوهش در کشور، سایر مسائل با تکیه بر این محور به صورت ریشه‌ای و پایدار بررسی و راهبردها و راهکارهای مواجهه با موانع توسعه و پیشرفت کشور در همه عرصه‌ها به صورت علمی احصا و اجرا شود.

چنانچه در بیانیه تصریح شده است به رغم چشمگیر بودن رشد علم و پژوهش در کشور هنوز در آغاز راه هستیم و برای تحقق اهداف انقلاب اسلامی این مسیر باید با همین سرعت و بلکه بیشتر ادامه پیدا کند. این امر نیاز به فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی دارد.

مقام معظم رهبری درباره اهمیت گفتمان‌سازی در خصوص آرمان‌های انقلاب می‌فرمایند: اگر می‌خواهیم یک خواسته‌ای تحقق پیدا کند، قدم اول این است که این خواسته را به صورت یک گفتمان پذیرفته شده در بیاوریم.^۱ به واقع اگر تفکری به صورت گفتمان در آمد، اجرای آن دیگر کار دشواری نیست.^۲ در نگاه ایشان گفتمان یعنی یک مفهوم و یک معرفت در برهه‌ای از زمان در یک جامعه همه‌گیر بشود.^۳ در حقیقت گفتمان یعنی باور عمومی؛ یعنی آن چیزی که به صورت یک سخن مورد قبول عموم تلقی بشود، مردم به آن توجه داشته باشند.^۴ از این منظر، گفتمان یک جامعه مثل هواست، همه تنفسش می‌کنند؛ چه بدانند، چه ندانند؛ چه بخواهند، چه نخواهند.^۵ ایشان تاکید می‌کنند که باید این گفتمان‌سازی انجام بگیرد که البته نقش رسانه‌ها و به خصوص نقش روحانیون و نقش بزرگان و اساتید دانشگاهی حتما نقش بارز و مهمی است.^۶

گفتمان‌سازی فرآیندی برنامه ریزی شده و زمان بر و نیازمند تکرار و تاکید بر مفاهیم و مقوله‌های اصلی تشکیل دهنده یک گفتمان است تا تبدیل به ادبیات رایج جامعه شود. برای گفتمان‌سازی ترویج علم و پژوهش لازم است نهادهای دست اندر کار فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی از جمله رسانه‌ها و در راس آنها رسانه ملی، مفاهیم و مقوله‌های اصلی این گفتمان را محور تولید محتوای خود قرار دهند و به شیوه‌های مختلف به تکرار هنرمندانه آنها بپردازند. بهترین مرجع برای استخراج این مفاهیم و مقوله‌ها نیز بیانات مقام معظم رهبری است و لذا این پژوهش^۷ با استخراج این مفاهیم و مقوله‌ها در صدد است تا زمینه‌ای برای سیاست‌گذاری و تولید محتوای رسانه‌ای برای گفتمان‌سازی ترویج علم و پژوهش، به عنوان نخستین مورد از محورهای اصلی بیانیه گام دوم انقلاب^۸، پرداخته شده است.

۱. بیانات، ۹۴/۴/۱۳

۲. بیانات، ۹۰/۱۰/۱۴

۳. بیانات، ۸۸/۹/۲۲

۴. بیانات، ۹۲/۱۲/۱۵

۵. بیانات در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی، ۹۰/۱۰/۱۴

۶. همان .

۷. این پژوهش بر اساس مجموعه کتاب‌های "گفتمان‌سازی بیانیه گام دوم انقلاب"، مرکز تحقیقات صدا و سیما، ج ۱، تهران، ۱۳۹۸، انجام شده است.

۸. بیانیه گام دوم انقلاب مشتمل بر ۷ محور اصلی است که عبارتند از: علم و پژوهش، معنویت و اخلاق، اقتصاد، عدالت و مبارزه با فساد، استقلال و آزادی، عزت ملی، روابط خارجی، مرزبندی با دشمن، سبک زندگی

مهمترین محورهای بیانات مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان سازی ترویج علم

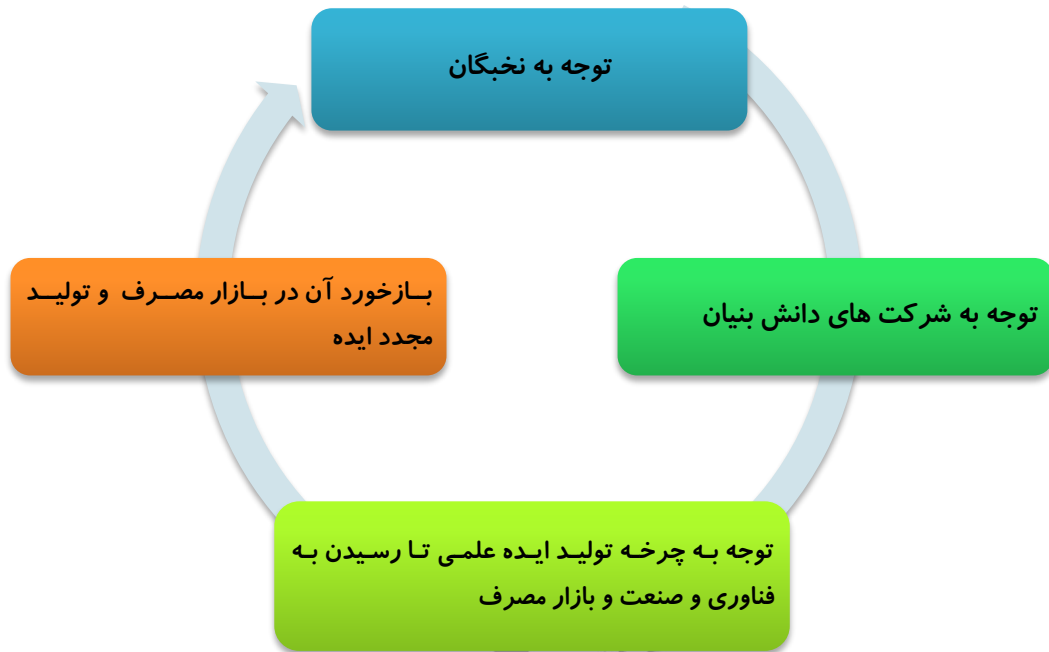

مهمترین مقوله ها و مفاهیم مرتبط با محورهای بیانات مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان سازی ترویج علم:

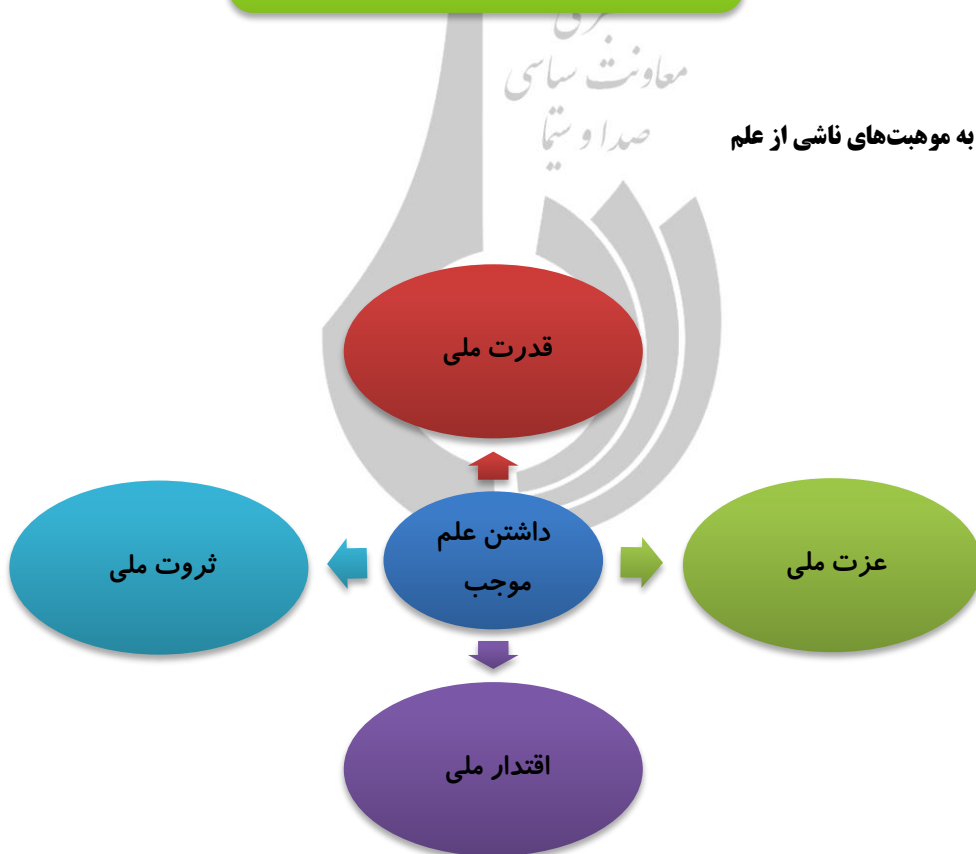
۱. تولید علم و جهاد علمی

- اولویت دادن به ظرفیت های داخلی
- توجه به ضرورت تولید علم
- توجه به ضرورت تولید عالم
- جهت دهی صحیح به علم و عالم
- توجه به اهمیت زنجیره «علم، فناوری، تولید محصول و تجاری سازی»
- توجه به لزوم همراهی علم و تولید برای پیشرفت مادی کشور
- تلقی از تولید علم به عنوان «جهاد»
- در نظر گرفتن جهاد علمی به عنوان یکی از بزرگترین فرایض

۲. چرخه ایده علمی تا فناوری و مصرف و بازخورد و بازتولید ایده

۳. توجه به موهبت های ناشی از علم

۴. پیگیری جدی نقشه جامع علمی کشور

۵. ایمان به توان بالای جوانان برای خط شکنی علمی

۶. تلاش حداکثری برای تحقق سیاست بنیادی پیشرفت علمی با شتاب بالا

- ❖ بازکردن میدان برای جوان‌ها
- ❖ همکاری صنعت و دانشگاه
- ❖ تبدیل مسئله علم و فناوری به مسئله مطرح کشور
- ❖ لزوم افزایش شتاب رشد علمی و سبقت از رقبا
- ❖ تحقق جهش علمی و ابتکار علمی
- ❖ لزوم توجه به اقتصاد دانش پایه
- ❖ فراموش نکردن این که با وجود رشد چشمگیر علم در کشور در سال‌های اخیر هنوز خیلی عقب هستیم
- ❖ پرهیز از بی‌اعتنایی به پیشرفت علمی و ترویج خودکم بینی ملی و بزرگ‌نمایی غربی
- ❖ پیگیری جدی پیشرفت و شتاب حرکت علمی و فناوری از سوی قوای سه گانه
- ❖ ناظر به نیازهای کشور بودن فعالیت‌های علمی
- ❖ تلقی تحریم‌ها به عنوان فرصت

۷. توجه به نقش دانشگاه‌ها در پیشرفت علمی کشور

- ✓ حفظ و تقویت «گفتمان علم و پیشرفت علمی» و «گفتمان پیشرفت عمومی کشور» در دانشگاه‌ها (برای سهیم شدن دانشگاه در پیشرفت کشور)
- ✓ اصرار بر نوآوری علمی در دانشگاه‌ها
- ✓ اصرار بر قرار گرفتن پیشرفت‌های علمی در خدمت نیازهای کشور
- ✓ جلوگیری از حرکت فضای دانشگاه به سمت مسائل پوچ
- ✓ جلوگیری از گرایش مسائل صنفی دانشگاه‌ها به سمت مسائل و جنجال‌های سیاسی
- ✓ گم نکردن هدف‌های اصلی تشکل‌های دانشجویی

۸. دنبال کردن الگوی پیشرفت ایرانی اسلامی

• توجه به اینکه پیشرفت علمی کنونی از برکت انقلاب اسلامی است

• دنبال کردن الگوی پیشرفت ایرانی-اسلامی به جای الگوی پیشرفت غربی

۹. تشکیل کرسی‌های آزاد اندیشی

- ❖ لزوم تشکیل کرسی‌های آزاد اندیشی به معنای واقعی
- ❖ توجه به تفاوت آزاد اندیشی با ولنگاری
- ❖ رعایت آداب و ترتیب تشکیل کرسی‌های آزاد اندیشی
- ❖ در نظر گرفتن کرسی‌های آزاد اندیشی به عنوان یک فضای گفتمانی
- ❖ مراقبت از سوء استفاده نکردن دشمن از فضای آزاد و کرسی‌های آزاد اندیشی

۱۰. ارتباط صنعت و بخش‌های مدیریتی خصوصی و دولتی با دانشگاه

۱۱. لزوم تحقق اقتصاد دانش بنیان

- توجه به دانش بنیان شدن بخش‌های پایه‌ای اقتصاد مثل نفت و گاز
- تقویت بنگاه‌های اقتصادی و تولیدی داخلی
- در نظر گرفتن اقتصاد دانش بنیان به عنوان یکی از پایه‌های محکم اقتصاد مقاومتی
- توجه به نقش نخبه‌های جوان در شکوفایی اقتصاد دانش بنیان
- تشکیل شرکت‌های دانش بنیان

۱۲. لزوم تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش

توجه به کهنه بودن نظام آموزش فعلی و ضرورت نوسازی هرچه سریع تر آن

لزوم عملیاتی شدن هرچه سریع تر سند تحول نظام آموزش و پرورش

طراحی نظام نوین پاکیزه و منظم ملی با نگاه اقتصادی به تجربیات دیگران و رفع اشکالات آنها

۱۳. لزوم تحول و ارتقای علوم انسانی

- ❖ توجه به اینکه پیشرفت فکر و اندیشه و علوم انسانی پیش شرط پیشرفت علوم است
- ❖ توجه به لزوم تحول در علوم انسانی از طریق جوشش از درون (دانشگاهها و فرزندان) و حمایت از بیرون (شورای تحول علوم انسانی)
- ❖ لزوم عملیاتی شدن مصوبات شورای تحول
- ❖ توجه به اینکه یادگیری علوم انسانی باید به دانایی و آگاهی و قدرت تفکر خود ما منتهی شود (نه صرفاً یادگیری علوم انسانی از غرب و شرق)

۱۴. لزوم توجه به جنبش نرم افزاری

جنبش نرم افزاری

• الگو گرفتن از تبدیل شدن نهضت جنبش نرم افزاری به «گفتمان عمومی» و مطالبه دانشجویان از مسئولین

جنبش نرم افزاری

• ناامید نشدن از موانع و انجام وظیفه مطالبه گری و تبدیل مسائل علمی به گفتمان

۱۵. ایجاد دانشگاه اسلامی

- ایجاد دانشگاه اسلامی از جمله آرمان هاست
- لزوم تهیه سند دانشگاه اسلامی
- توجه به تجربه دانشگاه امام صادق به عنوان یک الگوی دانشگاه اسلامی
- عبور از تعاریف ظاهری دانشگاه اسلامی (تعاریف مبتنی بر نحوه پوشش دانشجویان و ...)
- تلاش برای تحقق دانشگاه اسلامی از لحاظ ایمان، انگیزه، شور مقدس، رفتار اسلامی و علم آموزی مومنانه

۱۶. سرمایه گذاری بر روی نخبه پروری

لزوم توجه به سرمایه‌گذاری بر روی علم و فناوری و نخبه‌پروری به عنوان عوامل اقتدار مادی و معنوی

لزوم نخبه‌پروری هم از طرف دستگاه‌های تصمیم‌گیر و هم از طرف نخبگان

لزوم ایجاد و تقویت بنیاد نخبگان

